

POD VJEŠALIMA: ETNO I JAZZ KRLEŽA

FRAGMENTI KRLEŽINA PLANETORIJOMA POSLUŽILI SU KAO NIT KOJOM ETNO BEND MOKRE GLJIVE POVEZUJU SVE FRAGMENTE IZVEDBE KAKO BI OSTVARILI DOJMLJIVU SLIKU ZAVRŠNICE PRI ČEMU SE ISTAKNUO I DANAS POSEBNO AKTUALAN STIH BALADE KOMENDRIJAŠI: "EVROPA ZA NAS IMA ŠTRIK"

MARTINA JURISIĆ

U povodu Festivala Miroslav Krleža, Krležin Gvozđ, Zagreb, od 3. do 7. srpnja 2012.

Početak se ljeta u našim gradovima obilježava na tipičan način – izvješćima s graničnih prijelaza te otvaranjem kulturnih manifestacija. Većina stanovnika turističke naše potonje obilježje tipičnoga hrvatskoga ljeta povezuje s Jadranom, no grđno se varaju jer je ljeta bogato kulturnim manifestacijama postalo lajtmotiv i u unutrašnjosti – u ovom slučaju Zagrebu. Ova godina nije bila izuzetak, tako smo svi, nadam se, mogli pronaći nešto za sebe, za tijelo a bogme (usprkos sveopćem materijalizmu) i za dušu.

UVERTIRA U 120. OBLJETNICU KRLEŽINA ROĐENJA Početkom srpnja na redu su došle duše i tijela svih onih kojima je Miroslav Krleža predstavljao duhovnoga učitelja, alter ego, inspiraciju ili samo dobro štivo za čitanje. Naime, razdoblje je od 3. do 7. srpnja bilo rezervirano za Festival Miroslav Krleža održanom na platou ispred književnikove vile, mjestu poznatom kao Memorijalni prostor Bele i Miroslava Krleže (Krležin Gvozđ 23), inače otvorenim za javnost samo utorkom.

Ovogodišnji je festival predstavljen kao uvertira u 120. obljetnicu rođenja Miroslava Krleže, a kako je uvertira uvijek važna, jer o njoj ovisi hoće li auditorij ostati ili otići, festival se nije štedio, nego je predstavio lepezu poznatih, ali i manje poznatih glazbenika, glumaca, likovnih i filmskih umjetnika koji su imali priliku iskazati svoju veliku ljubav prema našem Bardu na svoj jedinstveni način kroz multimedijalna scenska događanja, ili, kako je to Goran Matović kao vješt organizator navedenoga festivala poetično u životnome luk u rekapitulirao – sve je započelo veteranom Perom Kvirgićem a završilo mladahnim histrionskim i glazbenim snagama iz benda Mokre gljive s Hrvatskih studija. No, u ovome ćemo se prikazu zadržati samo na dvjema glazbenim interpretacijama "teškoga" Krleže koje smo mogli poslušati

posljednje večeri Festivala, i to obje kao varijacije *Balade Petrice Kerempuha*.

MOKRE GLJIVE: ETNO KRLEŽA Naime, posljednja se večer festivala održala na 119. obljetnicu Krležina rođenja, pod glazbenom odrednicom *Jazz Krleža*. Zvijezda je večeri bio Željko Vukmirica s pratećim bendom Millitärengremusik. No, mnogi su možda ostali iznenađeni kada su prije zvijezde večeri svoj performans održali, već nekima poznati, borongajski grabancijaši sa svojim videnjem Krleže i njegovih *Balada*. Naime, bend Mokre gljive, zahvaljujući otvorenosti na suradnji samoga organizatora i s najmlađim snagama, naknadno je uvršten u program, i to kad je programska knjižica bila dobrano tiskana.

Vrativši se s ovogodišnjeg PUF-a (Medunarodni kazališni festival u Puli) s osvojenom trećom nagradom, grabancijaši su na Gvozđ 23 još jednom pokazali svoju izvrsnost. Osim već poznate izvedbe balade *Ni med cvetjem ni pravice, Čiganijska i V megli*, mladi je bend Hrvatskih studija publici ponudio dužu izvedbu s novim repertoarom. Dramska je izvedba upotpunjena baladom *Galženjačka*, kao ekस्पresivnijom i ritmičnijom, što je omogućilo da u recitiranju/pjevanju sudjeluje cijeli sastav. Našli su se tu i dijelovi *Planetorijoma*, kao izraz moćnog patosa koji zaokružuje dotadašnji izbor balada.

Članovi ovog neobičnog sastava ističu kako su pošli od dobro poznatih interpretacija prema kojima *Balade* ostavljaju snažan vizualni dojam poput nekih funeralnih Bruegelovih i Boschovih slika te su im upravo iz tih razloga dijelovi *Planetorijoma* i poslužili kao mračna nit kojom povezuju sve fragmente izvedbe kako bi ostvarili dojmliivu sliku završnice pri čemu se istaknuo i danas posebno aktualan stih balade *Komendrijaši*: "Evropa za nas ima štrik". Kontekst je europskoga štrika, kako ističu mladi izvođači, danas posebno razvikan što zbog euroskepticizma što zbog hrvatske politike, na vječnoj Krležinoj antitetičkoj vrtešci Balkan vs. Evropa.

Balada *Planetorijom*, kao završni okvir *Balade Petrice Kerempuha*, izuzetnom preciznošću kroz prošlost oslikava našu sadašnjost i budućnost na vječnom infernalnom kotaču planetarijuma. Ono što je tada bio feudalizam danas je neoliberalni kapitalizam. Dio je *Planetorijoma* koji obrađuju Mokre gljive toliko "svjež" da zapanjuje svojom izravnošću, i u toj se daljini, magli i blatu vrlo jasno mogu razaznati konture hrvatske sadašnjosti. Osim dojmliive završnice, u izvedbu su uvršteni i stihovi iz balade *Gumbelijum roža fino diši te Komendrijaši* koji su poslužili kao šaljiva pučka najava i prolog.

Mokre gljive, Balade Petrice Kerempuha

Glazbeni izričaj grabancijaša te je večeri bio upotpunjen novom i specifičnom garderobom. Temelj scenskoga nastupa zasnovan je na kontrastu *bogecčkoga*/prosjačkoga kostima samoga Petrice (izradila Sandra Žeko iz Lovrana) i etno odjećom ostalog sastava. Ovim su Mokre gljive željele izraziti dvostrvo, ali i "oblik" grupe, odnosno podcrtati kako djeluju i kao glazbena grupa ali i kao dramska izvedba, ukratko – histrionski-glazbeni bend, što daje osebeujan pečat u njihovoj interpretaciji Krležinih svjetova koji ne slijede jedan pogled na svijet. Njihov je kako scenski tako i glazbeni ugodaj ponudio te večeri drugačije videnje Krleže – nov pristup književnom autoritetu iz perspektive mladih ruši predrasude o zanemarivanju Krležinih djela te ga čini spontanim i prilagodljivim književnikom, a njegove *Balade* vječno aktualnom gradom za izvođenje.

VUKMIRICA: JAZZ KRLEŽA Nakon grabancijaških amatera red je došao na Željka Vukmiricu, koji je uočio, baveći se *Baladama*, kako su pisane u ritmu jazz glazbe. Lajtmotiv izvedbe sažet je u pitanju: možemo li se i danas našaliti kerempuhovski, "na svoj račun pod vješalima profita?". Zaista, možemo li se sami sebi na/smijati kako je to nastojao dočarati Vukmirica, koji Petricu Kerempuha vidi kao stand-up komičara uz početnu odličnu rap izvedbu balade *Stric-vujc*? Očito poučen iskustvom Ramba Amadeusa, Vukmirica je sličan koncept pokušao ostvariti i u vlastitoj izvedbi. I publika je bila oduševljena, i to je bilo za završetak Festivala i više nego dovoljno.

Pridodala bih da iako je moguće i vjerojatno da neko djelo ima više ispravnih interpretacija, ipak se treba zapitati o interpretaciji koja protagonista Krležinih *Balada* iščitava kao stand-up komičara gdje izostaje, osobno mi se čini, ona kerempuhovska do

žila bolna animalna groteska koja je završno poentirana slikom "s kervavemi nokti v drotu, v mozgu, v žuči / zalajal sem kak samec, kervavi pes vmiruči".

Završila bih ovaj prikaz o glazbenim interpretacijama Krležinih *Balada* njegovom zamjedbom o varijaciji obrazovanja nadmarioneta, kako je to aforistički zapisao u *Djetinjstvu u Agramu*: "Učeci, ljudi zapravo zaboravljaju gledati slobodno, jer ljude ne podučavaju po školama da bi progledali nego da bi ih oslijepili. (...) Čovjek se tako zaputio najnormalnijim putem zaglupljivanja i završit će svoju karijeru kao drvena lutka, jer su počeli da ga modeliraju po svemu da bi stvorili jednu pasivnu lutku, u ovom kazalištu marioneta, toj društvenoj igri ratova, tiranije, kulta laži i mitosa kriminala." Upravo se navedeni citat našao i na brošuri ovogodišnjega inicijalnog Festivala Miroslava Krleže, dakako ne slučajno. Odnosno, kao što je kraj izvedbe *Razgovori s Krležom*, koji je bio rezerviran za četvrtak, 5. srpnja, a koje je izveo Rade Šerbedžija uz asistenciju autora razgovora Predraga Matvejevića, obilježio snažan i svečan osjećaj koji je ostavila uvijek dirljiva priča o Krležinu šeširu i njegovu nasljedniku Šerbedžiji. Rečenica "Kad Vas ne bude da Vas ponekad prošećem Trgom Republike" osigurala je mjesto našem poznatom glumcu u Krležinoj oporuci pod stavkom 4.: "Moj šešir – Radi Šerbedžiji". ■

ZAISTA, MOŽEMO LI SE SAMI SEBI NA/SMIJATI KAKO JE TO NASTOJAO DOČARATI VUKMIRICA, KOJI PETRICU KEREMPUHA VIDI KAO STAND-UP KOMIČARA UZ POČETNU ODLIČNU RAP IZVEDBU BALADE STRIC-VUJC?